

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Tertivs. Vtrum nomina essentialia prædicentur singulariter de
tribus personis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

Sensus & ordo quaesiti.

A

ARTICULVS TERTIVS.

Vtrum nomina essentialia praedicentur singulariter de tribus personis.

STABILITA identitate cuiuslibet diuinae personae cum essentia, statim occurrit inquirenda veritas huius propositionis: Tres personae sunt vnus essentia. Cuius quaesiti determinatio deducitur ex propria ratione suppositi & essentiae absolute sumptae, vt patet in textu; ex quo claret ordo ad seq. articulum, in quo quaeritur praedicatio essentialium non absolute, sed in numero singulari significatorum de personis.

Forma Textus.

CONCL. est. Recte dicimus vnā essentiam esse triū personarum, & tres personas vnus essentia. Probatur. Sicut in rebus sensibilibus natura per materiam indiuiduata se habet vt forma, indiuiduum autem vt suppositum formae: ita etiam in diuinis quantum ad modum significandi essentia, quae est vna numero, significatur vt forma trium personarum: at in rebus creatis dicimus formam quamcunque esse eius, cuius est forma; rem autem habentem formam non dicimus esse formae, nisi cum adiectione alicuius adiectiui, quod designat, id est determinat illam formam; ergo similiter in diuinis, in quibus multipliciter personae non multiplicatur essentia, dicimus vnā essentiam esse triū personarum & tres personas vnus essentia. Maior probatur; quia intellectus noster res diuinas non minatur non secundum modum earum, quia sic eas cognoscere non potest: sed secundum modum in rebus creatis inuentum: at in rebus sensibilibus natura se habet vt forma, indiuiduum autem vt suppositum formae; ergo &c. Maior huius argumenti probatur; quia intellectus noster scientiam capit à rebus sensibilibus. Minor vero principalis argumenti duas habens partes duplici probatur exemplo, vt patet in textu. Vltimò explicatur sensus conclusionis dicendo, genitiuos construi in designatione formae. Alio modo ferè planiori format litteram Caietanus.

Expositio Textus.

CONTINET hic articulus maximam illam controuersiam in Concilio Niceno definitam de nomine Homousion aduersus Arrianā impietatem, cui in symbolo, quod canitur in Missa, correspondet vox illa consubstantialis idem significans. Lege, si placet, quae scribit Suar. de materia huius articuli, & de voce Homousion lib. 4. de Trin. c. 1. post Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Chr. c. 3.

Notat hic Iauel. ex Heruao non conuenienter dici tres personas esse vnus Dei: eo quod nomen Dei, cum sit concretum, significat suppositum & tanquam habens: at verò suppositum non potest (inquit) habere rationem habentis, nisi ad modum possidentis, vel domini, vel producentis: quorum nullum Deo conuenit respectu personarum, vt patet discurrenti per singula.

Circa vltima verba litterae, vbi dicitur genitiuos in talibus loquutionibus construi in designatione formae, legenda est explicatio S. D. in 1. s. dist. 34. q. 1. a. 2.

Respons. ad 2. explicat supra S. D. qu. 29. ar. 3. ad 1.

Responsio ad quintam difficultatem affert inferius tractandam q. 41. a. 3.

AD Tertium sic proceditur. Videtur, quod nomina essentialia (vt hoc nomen Deus) non praedicentur singulariter de tribus personis, sed pluraliter. Sicut enim homo significatur, vt habens humanitatem, ita Deus significatur, vt habens deitatem. Sed tres personae sunt tres habentes deitatem. Ergo tres personae sunt tres dii.

2. Præterea. Gen. 1. vbi dicitur, In principio creauit Deus caelum & terram, Hebraica veritas habet, Elohim, quod potest interpretari dii, siue iudices. Et hoc dicitur propter pluralitatem personarum. Ergo tres personae sunt plures dii, & non vnus Deus.

3. Præterea. Hoc nomen, res (cum absolute dicatur) videtur ad substantiam pertinere. Sed hoc nomen pluraliter praedicatur de tribus personis. Dicit enim aug. 11. de doct. in lib. de doctrina Christiana. Res quibus fruendum est, Christus c. 3. 10. 3 sunt pater, & filius, & spiritus sanctus. Ergo, & alia nomina essentialia pluraliter praedicari possunt de tribus personis.

4. Præterea. Sicut hoc nomen Deus, significat habentem deitatem, ita hoc nomen, persona, significat subsistentem in natura aliqua intellectuali. Sed dicimus tres personas. Ergo eadem ratione dicere possumus tres deos.

C Sed contra est, quod dicitur Deut. 6. Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.

Respond. Dicendum, quod nomina essentialium, quaedam significant essentiam substantiue, quaedam verò adiectiue. Ea quidem, quae substantiue essentiam significant, praedicantur de tribus personis singulariter tantum, & non pluraliter. Quae verò adiectiue essentiam significant, praedicantur de tribus personis in plurali. Cuius ratio est, quia nomina substantiua significant aliquid per modum substantiae: nomina verò adiectiua significant aliquid per modum accidentis, quod inhaeret subiecto. Substantia autem sicut per se habet esse, ita per se habet unitatem, vel multitudinem. Vnde, & singularitas, vel pluralitas d. nominis substantiui, attenditur secundum formam significatā

per nomen. Et accidentia autem sicut esse habent in subiecto, ita ex d. subiecto suscipiunt unitatem, & multitudinem. Et ideo, in adiectiuis attenditur singularitas, & pluralitas secundum supposita. In creaturis autem, non inuenitur vna forma in pluribus suppositis nisi unitate ordinis, vt forma multitudinis ordinata. Vnde, nomina significantia talem formam si sunt substantiua, praedicantur de pluribus in singulari, non autem si sunt adiectiua. Dicimus enim, quod multi homines sunt collegium, vel exercitus, aut populus, dicimus tamen, quod plures homines sunt collegiati. in diuinis autem essentia diuina significatur per modum

formae, vt dictū est. Quae quidem simplex est, & maxime vna: vt supra ostensum est. Vnde, nomina significantia diuinam essentiam substantiue, singulariter, & non pluraliter de tribus personis praedicantur. Haec igitur est ratio, quare Sortem, & Platonem & Ciceronem dicimus tres homines, patrem autem, & filium, & spiritum sanctum non dicimus tres Deos: sed vnum Deum, quia in tribus suppositis humana naturae sunt tres humanitates, in tribus autem personis est vna diuina essentia. Ea verò, quae significant essentiam adiectiue, praedicantur pluraliter de tribus, propter pluralitatem suppositorum. Dicimus enim tres existentes, vel tres sapientes, aut tres aeternos, & increatos, & immensos, si adiectiue sumantur. Si verò substantiue sumantur, dicimus vnum increatum, immensum, & aeternum, vt Athanasius dicit.

X 2

Ad

204
1. di. 42. a.
2. ad 5. Et
Boe. Tr. 1. q.
1. a. 4.

11. de doct.
Chr. c. 3. 10. 3

D. 927.

179
D. 17.

163

a. prec.
q. 3. a. 3.
q. 3. a. 7.
q. 11. a. 4.

in symb.
suo qd.

Ad Primum eego dicendum, quod licet Deus significet habentem Deitatem, est tamen alius modus significandi. Nam Deus dicitur substantiue: sed habens deitatem dicitur adiectiue. Vnde licet sint tres habentes deitatem, non tamen sequitur, quod tres sint dii.

Ad Secundum dicendum, quod diuersae linguae habent diuersum modum loquendi. Vnde, sicut propter pluralitatem suppositorum Graeci dicunt tres hypostases, ita & in Hebræo dicitur pluraliter Elohim. Nos autem non dicimus pluraliter neque deos, neque substantias: ne pluralitas ad substantiam referatur.

Ad Tertium dicendum, quod hoc nomen res est de transcendentibus. Vnde secundum quod pertinet ad relationem, pluraliter predicatur in diuinis: secundum verò quod pertinet ad substantiam, singulariter predicatur. Vnde Augustinus* dicit ibidem, quod eadem Trinitas quaedam summa res est.

Ad Quartum dicendum, quod forma significata per hoc nomen, persona, non est essentia vel natura, sed personalitas: vnde cum sint tres personalitates, id est, tres personales proprietates in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, non singulariter, sed pluraliter predicatur de tribus.

Sensus quaesiti.

QVAERITUR hic de nominibus essentialibus in concreto, siue sint substantia siue adiectiua.

Forma Textus.

PRIMO distinguit, deinde respondet quaesito duabus conclusionibus, quas vnico simul probat argumento.

Distinctio est: Nominum essentialium quaedam significant essentiam substantiue: quaedam verò adiectiue.

PRIMA CONCLUSIO est. Ea nomina, quae significant essentiam substantiue, predicantur de tribus personis singulariter tantum & non pluraliter.

SECUNDA CONCLUSIO. Quae adiectiue essentiam significant, predicantur de tribus personis in plurali. Probantur ambae simul. Singularitas vel pluralitas nominis substantiui attenditur secundum formam significatam per nomen: in adiectiuis autem attenditur singularitas vel pluralitas secundum supposita: At in diuinis essentia significatur per modum formae, quae simplex est & maxime vna in tribus suppositis; ergo nomina significantia diuinam essentiam substantiue, singulariter & non pluraliter de tribus predicantur; ea verò, quae significant essentiam adiectiue, predicantur pluraliter de tribus personis. Maior probatur ex differentia substantiui & adiectiui in modo significandi: Nam substantiua significant aliquid per modum substantiae; nomina verò adiectiua significant aliquid per modum accidentis, quod inhaeret subiecto: at substantia sicut per se habet esse, ita per se habet vnitatem: accidentia verò sicut habent esse in subiecto, ita ex subiecto suscipiunt vnitatem vel multitudinem; ergo singularitas vel pluralitas nominis substantiui & prout in maiori. Minor autem probatur ex supradictis & ex differentia formae inuenta in creaturis & essentiae diuinae, quae significatur ad modum formae; quoniam in creaturis non inuenitur vna forma in pluribus suppositis, nisi vnitatem ordinis, vt forma multitudinis

ordinatae: in diuinis autem essentia simplex est & maxime vna: Cum qua tamen differentia fiat nonnulla similitudo, qua manifestatur veritas vtriusque conclusionis, videlicet quod nomina significantia formam vnā creatam in pluribus suppositis inuentam, si sint substantiua, predicantur de pluribus in singulari, non autem si sint adiectiua, quia dicimus, multi homines sunt collegium vel sunt exercitus aut populus: & dicimus plures homines sunt collegiati. Similiter in diuinis nomina significantia diuinam essentiam substantiue predicantur singulariter & non pluraliter: è contra verò adiectiua pluraliter. Et manifestatur prima conclusio ex differentia humanae & diuinæ naturae quo ad vnitatem & pluralitatem in suppositis, & consequenter quo ad vnitatem & pluralitatem nominis substantiui, vt patet in textu.

Expositio Textus.

TOTVM hunc articulum explicat non minus eruditè, quàm eleganter Episc. Canariensis.

Vasq. in 8. c. latè declarat regulam de nominibus adiectiuis: sed ex sequentis controuersiae definitione tota pendet litterae praesentis intelligentia.

CONTROVERSID VNICA.

De veritate & sensu illius maioris propositionis. Singularitas vel pluralitas nominis substantiui attenditur secundum formam significatam per nomen: in adiectiuis autem &c.

CONTINET praedicta propositio secundum communem exppositorum sententiam (vno excepto Sylu. supra q. 36. a. 4.) duas regulas circa praedicationem nominum essentialium vel absolutorum in concreto, tam si fuerint substantiua quam si fuerint adiectiua. Sed tota difficultas est de priori parte propositionis, siue regula ad substantiua nomina pertinente. Omissis autem antiquorum Scholasticorum placitis, scilicet Richardi, Dur. Marfilij, Gabr. & plurium nominalium à recentioribus relatis & confutatis, exppositorum tantum sententias referemus.

Igitur Sylu. supra q. 36. a. 4. hunc ait esse sensum dictae regulae, videlicet: Nomen substantiuum nunquam plurificatur nisi plurificata forma, qua plurificata semper plurificatur ipsum, si sit abstractum: si verò sit concretum, semper plurificatur regulariter, si forma est substantia: si verò sit accidens, nunquam plurificatur nisi plurificato subiecto. Non enim possunt dici plures artifices, nisi sint plura supposita artis. Quam sententiam sequitur Torres super hoc art. vbi respondens ad obiectionem affirmat, si duae personae assumerent eandem numero humanitatem, non debere tunc dici duos homines, sed vnum.

Barth. Med. 3. p. q. 3. a. 6. duas glossas insinuat. Prior est: Regulam illam intelligendam esse, quando formale significatum substantiui est per se subsistens, & idem secundum rem cum supposito: sicut natura diuina significata hoc nomine Deus est per se subsistens, & idem cum qualibet diuina persona. Posterior est: Veram esse dictam regulam, quando nomen substantiuum non significat formam accidentalem, sed substantialem. Ex quibus deducit,

Sententia
Doctorem.

ducit, ita casu duarum personarum assumen-
tium eandem humanitatem, futuras illas per-
sonas vnum hominem & non duos; eo quod
humanitas adueniat filio Dei, sicut forma ac-
cidentaria. Quem dicendi modum sequitur
Ban. *supra q. 36. a. 4. & Zum. super hoc a. & indica-*
uerat Ferr. in 4. contra gent. c. 11. concl. 4.
Aduerte tamen Med. non sibi constare:
nam prius ibidem sustinuerat cum Caiet.
futuros in eo casu duos homines simpli-
citer.

Alij verò quos refert Mol. *supra q. 36. a. 4. disp. 4.*
existimant regulam illam esse limitan-
tiam ad ea substantia, quorum formale signi-
ficatum est de intrinseca ratione suppositi; in-
ter quos recenset Med. qui in priori glossa per
illam vocem, *idem*, id videtur innuere. Ait au-
tem Mol. eorum semper sententiam sibi pla-
cuisset, qua affirmant regulam substantiuo-
rum concretè significantium esse vniuersim
veram: ob rationem Scoti in 1. *dist. 12. q. 1.*
quam refert dictus expositor in dicto *ar. disputat. 2. & Vasq. disp. 15. c. 4. & latius Rada*
contr. 16. a. 2. Est autem in summa ratio
talis. Adiectiua sunt huius naturæ vt
non se mutuo determinent, sed determinent
substantium; ergo quando concreto ad-
iectiuo additur à parte prædicati nomen nu-
merale adiectiuum, neutrum determinat alte-
rum, sed ambo determinant substanti-
um, quod est à parte subiecti. Ex quo sequi-
tur vt hæc propositio, Pater & filius & Spi-
ritus sanctus sunt tres æterni, hunc habeat sen-
sum: Pater & filius & Spiritus sanctus sunt
tres, & quilibet eorum est æternus: quæ pro-
positio vera est, etiam si trium vna sola sit
æternitas. Sed quando substantiuo concreto
posito à parte prædicati additur nomen nu-
merale, determinat substantium, ponitque su-
um significatum circa eius formale signifi-
catum, & denotat in ipso pluralitatem. Vnde
hæc propositio est falsa & hæretica: Pater &
filius & Spiritus sanctus sunt tres Dij aut
plures Dij, vel creatores; quoniam adiecti-
uus ille numeralis, tres vel plures, determinat
substantium & in ipso denotat numerum si-
ue pluralitatem.

Cap. in 1. *dist. 4. q. 1. a. 1. ad 1.* Aureoli refert ver-
ba D. Th. ex 3. *dist. 1. q. 2. a. 5. ad 2.* ita loquentis.
Singularitas & pluralitas termini substantiuum atten-
ditur secundum unitatem & pluralitatem naturæ signifi-
catæ per terminum, & non secundum unitatem vel plu-
ralitatem suppositi. Quamuis enim pater, & filius
& Spiritus sanctus sint tria supposita, tamen pro-
pter unitatem diuinæ naturæ, quam significat hoc no-
men Deus, dicuntur vnus Deus: ita è contra, quamuis
Iesus, & Petrus essent vnum suppositum, tamen pro-
pter pluralitatem naturarum assumptarum dice-
rentur duo homines. Hæc ibi. Nititurque Cap.
ad eundem sensum trahere verba D. Th. 3. *p. q. 3. a. 7.* vbi docet nullum substantium dici
pluraliter, nisi propter pluralitatem suppo-
sitorum, dicens D. Th. ibi potius videri lo-
qui de adiectiuis, quam de substantiis.
Sentit ergo Cap. nomina substantia concreta
rerum naturas significantia, ex sola unitate aut
pluralitate seu numero forme, quam significant
singulariter aut pluraliter dici. Quam senten-
tiam vt probabilem sustinet Ferr. in 4. *cont.*
gent. c. 11. Eandem sequitur Vasq. in dicta *disput.*
15. cap. 4. & Suar. lib. 4. de Trinitate c. vndecimo,
numero 4.

Cai. *super hoc a. & supra qu. 36. a. 4.* ait differ-
entiam, quam statuit S. D. inter adiecti-
uum & substantiuum in hoc consistere, quod
substantiuum pluralitas exigit, pluralitatem for-
mæ & pluralitatem suppositi: ad adiectiuum ve-
rò pluralitatem sufficit pluralitas supposito-
rum. Quam interpretationem sequuntur Ferr.
in dicto *cap. 11. concl. 4.* Iauel. Torres, Ban. Zum.
& Val. *super hoc a. Mol. in dicta q. 36. a.*
4. & Suar. 3. par. disp. 13. sect. 3. licet vbi supra
oppositum dixerit. Denique communis
hæc est omnium Thomistarum sententia,
quam etiam amplectitur Rada dicta *controu.*
16.

CVM TOTA controuersia præsens sit de
sensu & veritate primæ regulæ siue propo-
sitionis S. D. in textu, operæpretium erit ex-
alij eiusdem Angelici Doctoris dictis illius
mentem & questionis propositæ definitio-
nem inuestigare. Igitur præter verba supra no-
tata ex 3. *dist. 1. q. 2. a. 5.* vbi dicitur nomina sub-
stantia accipere unitatem & pluralitatem ab
unitate & pluralitate formæ significatæ, non
autem ab unitate vel pluralitate supposito-
rum, habentur alia similia de potentia, q. 9. *a. 6. & 1. dist. 5. q. 2. a. 3.* in quibus nullam de plu-
ralitate suppositorum mentionem facit. Et in
tertio sent. vtens regula prædicta in mysterio
Incarnationis ait: Si vna persona duas humani-
tates assumeret, dicerentur duo homines, propter plu-
ralitatem formæ significatæ, quamuis vnum tantum te supposito-
rum. In hoc etiam artic. vbi statuit
differentiam inter adiectiua nomina & substan-
tia, disertis verbis affirmat singularitatem
vel pluralitatem nominis substantiuum attendi
secundum formam significatam per nomen:
adiectiuum verò singularitatem vel pluralitatem
attendit secundum supposita.

At *supra q. 36. a. 4. ad 2.* ait Patrem propter
plures proprietates non posse dici plura prin-
cipia; quia implicaretur pluralitas suppo-
sitorum: Igitur secundum mentem D. Th. vt
hoc nomen, principium, quod est substanti-
uum, dicatur pluraliter, requiritur necessariò
pluralitas suppositorum. Et in 3. *p. q. 3. a. 6. ad 1.*
ait: Si tres persone assumerent vnā humanam
naturam, verum esset dicere, quod tres persone essent
vnus homo propter vnā naturam humanam: sicut
nunc verum est dicere, quod tres persone sunt vnus
Deus propter vnā diuinam naturā. Et in 4. *a. 7. ad 2.*
ita loquitur: Nunquā nomē ab aliqua forma impo-
situm pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem
suppositorum: homo enim qui est duobus vestimentis
indutus, non dicitur duo vestiti, sed vnus vestitus
duobus vestimentis: & qui habet duas qualitates, di-
citur singulariter aliquis secundum duas qualita-
tes: natura autem assumpta quantum ad aliquid se
habet per modum indumenti: & ideo si persona diui-
na assumeret duas naturas humanas, propter vni-
tatem suppositi diceretur vnus homo habens duas
naturas humanas. Hæc ibi.

Quamuis autem plura ex relatis S. D. pro-
nunciatis inter se videantur aperte pugnantia,
vnica tamen proposita distinctione conciliari
facile poterunt. Distinctio est Ferrariensis
in *supradicto c. 11.* De singularitate & pluralitate
nominis substantiuum vel adiectiuum dupliciter lo-
qui possumus: Vno modo quo ad rationem & cau-
sam formalem singularitatis & pluralitatis eius
præcisè & absolute; Alio modo non solum quo
ad rationem siue causam sed etiam quo ad
conditionem necessariò requisitam ad nomi-
nis

minis substantiui singularitatem vel pluralitatem. Si rationem solam & causam pluralitatis vel singularitatis attendamus, sola sufficit ad nominis substantiui singularitatem formae singularitas, & ad eiusdem pluralitatem formae pluralitas: quemadmodum ad pluralitatem adiectiui sola sufficit pluralitas suppositorum. Cuius rationem hic affert D. Tho. ex differentia inter adiectiuum & substantiuum quo ad modum significandi: quia scilicet substantia significant aliquid per modum substantiae, adiectiua vero significant aliquid per modum accidentis quod inheret subiecto: sicut autem substantia per se habet esse, ita per se habet unitatem aut pluralitatem, accidentia vero habent esse in subiecto, & ideo subiecto suscipiunt unitatem vel pluralitatem. Igitur substantiui pluralitas vel singularitas consequitur ut rationem & propriam causam, unitatem vel multitudinem formae significatae per nomen: quamvis haec ratio non sit simpliciter sufficiens se in suo ordine. s. ut ratio adiectiui vero singularitas vel pluralitas sequitur ad unitatem vel pluralitatem suppositorum. Si vero singularitatem vel pluralitatem consideremus non quo ad solam eius rationem aut causam, sed etiam quo ad conditionem necessarium requisitam: sic non sufficit sola formae pluralitas, sed requiritur etiam pluralitas suppositorum ad pluralitatem nominis substantiui, ut scilicet pluraliter dici possit. Ex hac itaque distinctione conciliari facile possunt vniuersa dicta D. Th. supranotata. Nam in locis ex 1. & 3. & q. 9. de Potentia relatis rationem assignauit formalem & causam per se primò unitatis vel pluralitatis nominis: ex qua causa siue ratione attenditur per se primò differentia nominis substantiui ab adiectiuo quo ad singularitatem & pluralitatem, non excludendo tamen pluralitatem suppositorum, quam supra q. 36. & in tertia par. significauit ut conditionem esse necessariam. Cum igitur in 3. dist. 1. q. 2. a. 5. negat pluralitatem substantiui attendi penes pluralitatem suppositorum, intelligendum est quo ad rationem & per se primò causam pluralitatis, non autem quo ad conditionem necessariò requisitam. Cur autem in hoc a. S. D. nihil dixerit de pluralitate suppositorum ad substantiui pluralitatem necessaria, rationem affert Cai. dicens non opus fuisse nisi hic illud tantum exprimere, quo differt substantiuum ab adiectiuo: cum praefertim suppositorum pluralitatem significauerit esse necessariam in dictis q. 36. & in 3. p. perspicue dixerit, & cuilibet comparanti praedicta nomina pluralitas occurrat suppositorum, ut communis vtriusque conditio, ut pluraliter vtrumque dicatur. Addit autem Cai. quem alij quidem sequuntur interpretes D. Thom. in 3. dist. 1. q. 2. a. 5. in opposita fuisse sententia, & ab eodem in tertia parte fuisse reprehensam. De qua re liberum esto cuiuslibet intelligentis iudicium. Ferrariensis in dicto 11. capite nititur alia via conciliare dicta D. Th. reducendo simul etiam modum dicendi Capr. ad bonum sensum. Sed quoniam, ut idem expositor ibidem fatetur, ea via non assequitur mentem D. Tho. idcirco legat eam quicunque voluerit.

Hac iudicio nostro quaestionis propositae definitioni cumulatè sufficiunt, ex quibus non nulla explicantur vberius à Ferrariensi & Cai.

locis superius allegatis, quae lectoris diligentè videnda relinquimus.

Ex eadem distinctione & doctrina ad concordiam haud ineptè reduci possent omnes ferè superius relatae exppositorum sententiae.

Iam verò de ratione Scoti pro dictis regulis, quam ut efficacem reiecta probatione D. Tho. proponunt nobis Scotus, & post eum Mol. & Rada breuibus dicam. Miror etenim adduci rationem ut diuersam, cum vel sit eadem, aut quod verius est, ex ratione D. Th. ut priori & magis radicali deducta. Nam ex hoc quod substantia per se habet esse & consequenter unitatem aut multitudinem, accidens autem habet esse in subiecto & consequenter ab eo recipit unitatem, sequitur id quod ait Scotus, videlicet adiectiua huius esse naturae, ut non se mutuo determinant: sed determinant substantiuum, nimirum determinatione formali per modum adiacentis & inherētis, & consequenter ab eo recipiant unitatem aut pluralitatem. Cum enim substantia per se habeat esse, accidens autem totum suum esse, quo formaliter per modum adiacentis & inherētis determinat, habeat in substantia consequens est ut possitis duobus accidentibus, aut ad modum accidentium se habentibus, à parte praedicati neutrum determinet alterum, sed ambo determinant immediatè subiectum. Absint igitur Scoti & Radæ ac similium cauationes, & pateat omnibus Angelicæ doctrinae profunditas.

PRIMA CONCL. Singularitas, vel pluralitas nominis substantiui attenditur secundum formam significatam per nomen: in adiectiuis autem secundum supposita. Hæc conclusio est D. Tho. in hoc articulo.

SECUNDA CONCL. Dicendo singularitatem, vel pluralitatem substantiui attendi penes formam, non excluditur pluralitas suppositi ut necessaria conditio ad pluralitatem; sed tantum ut ratio, & causa per se primò pluralitatis nominis substantiui, quæ soli conuenit formæ per illud nomen significata.

TERTIA CONCL. Vera est praedicta regula D. Th. siue significatum nominis substantiui sit forma substantialis siue accidentalis: siue sit subsistens siue non subsistens, siue sit intrinseca supposito siue sit extrinseca. Hæc patet ex dictis & magis elucescit ex solutionibus argumentorum.

QUARTA CONCL. Ratio quæ probatur in textu dictæ regulæ, continet causam radicalem & potissimam, ex qua deducitur medium, quo vtiuntur Scotus. Hæc satis probata fuit in ultimo fundamento.

CONTRA primam concl. sunt argum. quæ proponunt & soluunt Cai. Iacul. Torres, Zum. Mol. Val. ad quos lectorem remittimus. Penitet tamen omnium eorum solutio ex praenotata distinctione concurrentium ad nominis singularitatem vel pluralitatem, & ex diuersitate modi significandi nominis adiectiui & substantiui.

CONTRA secundam & tertiam concl. argum. Torres & post eum Zum. & alij. Si Petrus & Ioannes haberent eandem numero albedinem, essent plura alba substantiue; ergo.

Resp. primò falsum esse anteced. Nam facta illa suppositione praedicatum illud, album, non posset verè dici de Petro & Ioanne nisi adiectiue. Secundò dico casum esse impossibi-

Occurrit
calumnie
Scoti, Mo-
lina & Ra-
da.

Conclusio-
nes deduc-
tae, & pro-
batae.

Argumenta
a. & solutio-
nes.

Ob. 1. coi. 2.
& 3. caput.

Solutio.

leui;

leni; eo quod accidens indiuiduatur ex subiecto: quare sicut idem accidens non potest esse vnum & plura, ita non potest esse in hoc simul & in illo subiecto.

Obi. 2. *Solut.* *Secundo contra easdem conclusiones arguunt.* Quia si vna persona duas assumeret humanitates, vel e contra, tunc essent plures homines: & tamen in priori casu non esset pluralitas suppositorum: in posteriori vero non esset nisi vna forma, id est humanitas in pluribus. *Resp.* falsum esse antec. Nam in vtroque casu esset tantum vnus homo, vt apertè docet S. Tho. in 3. p. q. 3. a. 6. ad 1. & a. 7. ad 2. & ibidem declarat Caietanus. Cur autem dixerit S. D. in 3. in priori casu futuros & dicendos esse duos homines, explicat Ferr. in dicto c. 11.

Obi. 1. cõs. 2. concl. *Solut.* *Contra eandem secundam conclus. argu. Vsq. Primò.* S. Th. non dixit ad pluralitatem vel unitatem nominis esse attendendam, & considerandam unitatem vel pluralitatem formæ: sic enim solum significaret id esse necessarium, non tamen denotaret id sufficere: sed dixit singularitatem aut pluralitatem nominis attendi secundum formam significatam. At verò attendi secundum formam est ex illa desumi: nam si aliunde necessariò oriretur, non diceretur attendi secundum formam; siquidem existentibus pluribus formis, contingeret nomen singulariter significare; ergo &c. *Resp.* falsum esse quod attendi secundum formam sit ex ea tantum oriri: nec est inconueniens existentibus pluribus formis nomen singulariter significare, vt iam diximus cum D. Thom. in casu vnus diuinæ personæ duas assumentis humanitates: tunc enim esset vnus tantum homo. Secundo dico, quod attendi secundum formam est ex ea tantum oriri vt ratione & causa per se primò singularitatis aut pluralitatis, non vt per se sufficiente sine conditione prædicta, quæ est unitas vel pluralitas suppositorum.

Obi. 2. *Conf.* *Solut.* *Secundò* sic arguit. Nunquam S. Tho. in toto articulo fecit mentionem unitatis & numeri suppositorum, vt ostenderet id etiam requiri ad unitatem & pluralitatem nominis; ergo cum solum faciat mentionem formæ, & inde dicat esse attendendam unitatem nominis, sequitur existimasse id etiam solum sufficere. *Et D. confirmatur;* quia S. D. eodem modo loquitur de singularitate, quo de pluralitate: sed ad singularitatem nominis sufficit unitas formæ: quod significat S. Tho. cum ait singularitatem nominis ex singularitate formæ attendendam esse. *Respondetur* cum Caietano non fuisse necessarium hic exprimi nisi id, in quo differt substantiuum ab adiectiuo: hoc autem est unitas aut pluralitas formæ, vt supra declarauimus. Vnde ad argumentum negatur sequela. Nihil enim valet argumentum ab autoritate negatiue. Et præterea S. Thom. conditionem illam necessariam expresserat supra qu. 36. art. 4. & clarius eam significat in 3. p. q. 3. a. 7. ad 2. *Ad confir.* negatur assumptum: nusquam enim dixit D. Th. ad substantiuum nominis singularitatem requiri suppositi unitatem: cum tres personæ dicantur vnus Deus.

Obi. 3. *Tertio.* Colligit D. Tho. formas inde habere unitatem vel pluralitatem, vnde habent esse, non quidem tanquam ex requisito solo principio, sed etiam tanquam ex sufficiente & integro; ergo &c. Probatur antecedens; quia sicut non aliunde habent esse sed per se, ita per se & non aliunde habent unitatem & nume-

rum; cum itaque nomina concreta formarum sequantur rem significatam, sicut quæcunque alia, sequuntur rem, quam significant, rectè colligit S. Thom. ex illis solum singularitatem & pluralitatem eorum in significando sumendam esse. *Resp.* falsum esse antec. Ad probat. dico formas ex se, & non aliunde habere esse tanquam ex ratione & causa formali seu principio formali essendi: habere tamen ex suppositis, in quibus subsistunt, conditionem ad modum essendi pertinentem, sine qua non potest forma substantiuo nomine significata pluraliter prædicari.

Quartò. Significatio nominis numerari debet secundum significatum directum illius: sed directum significatum nominis concreti substantiuum naturæ seu formæ, vt Deus non est suppositum sed forma; ergo ex illa numerari debet; ergo singulariter aut pluraliter dici iuxta unitatem vel numerum formæ, non suppositi. *Resp.* primò falsam esse maiorem intellectam de significato formæ, vt causa per se omnino sufficienti sine quouis alio, vt conditione saltem necessaria ad nominis pluralitatem. Secundo posset negari minor, loquendo de substantiuo quatenus cõcretum est; sic enim directè significat suppositum: sed melior est prima responsio.

Quintò. Ad singularitatem nominis substantiuum nullo modo requiritur singularitas suppositi; ergo neque ad eius pluralitatem requiritur pluralitas suppositorum. Antecedens probatur; quia alioquin tres personæ non essent vnus Deus nec vnus homo, si vnā assumerent humanitatem, quod est absurdum. *Respondetur* nullam esse consequentiam; plus enim exigitur ad pluralitatem quàm ad unitatem: nam vt res aliqua sint & dicantur vnum sub aliqua ratione, satis est vt in ea sint indiuisæ: Vt autem plura sint & dici possint, requiritur vt sint ab inuicem absolutè diuisæ, nec ad vnum aliquid componendum vel constituendum conueniant. Vnde si plures assumerentur humanitates ab vna persona, non essent tres homines sed vnus homo; quoniam in eadem persona conuenirent ad vnum ineffabiliter componendum: & eadem ratione si tres personæ vnā numero naturam assumerent, essent vnus homo; quia scilicet ad vnum hominem ex vna natura & tribus suppositis ineffabiliter compositum constituendum conuenirent. Quemadmodum vnus Deus ex vna Deitatis natura, & tribus personis modo nostro intelligendi constituitur.

Sextò. Licet pluralitas & singularitas formæ esset conditio requisita, non autem ratio formalis, non deberet dicere sanctus Thomas in hoc articulo pluralitatem & singularitatem nominis attendi debere ex unitate & pluralitate formæ: sed addere deberet aliunde etiam desumi; nam ex conditione etiam attendi debet, sicut ex causa formali, si conditio est necessariò requisita. *Respondetur* nullam esse consequentiam; quia quod principaliter attenditur in qualibet re constituenda siue causanda, non est conditio ad rei productionem siue constitutionem necessariò concurrens, sed id quod ratio est & causa per se primò: & ideo mentione facta de eo, quod est per se primò causa, non est necesse semper illud addere, quod est conditio. E contra verò, posi-

ta sola conditione, non esset doctrina perfecta; A quia principale deesset. Probatio vero consequentia non est ad propositum; nam si forma esset tantum conditio, iam illud aliud, ex quo desumenda esset etiam pluralitas substantiui, non esset conditio, vt Valq. significat, sed esset ratio & causa propria.

CONTRA vltimam conclus. est argum. Scoti solutum à Capr. Caiet. Iauel. & alijs, quo etiam vtitur Rada præteriens solutiones Thomistarum.

RESPONSIONEM ad secundum argum. explicant hic Torres, Zum. & Suar. lib. 4. de Trinitate, ca. 12. in fine. De qua etiam legendus est Cai. & Abul. super Gen. 1.6.

CIRCA responsionem ad tertium argum. disputant hic Torr. & Molin. An sit concedendum tres personas diuinas esse tria entia? & An Pater entitatem ac realitatem omnem quam habet, communitur filio? De qua re supra q. 29. a. 3. satis diximus.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum nomina essentialia concreta possint supponere pro persona.

205
a. diff. 4. q.
2. a. 1.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod nomina essentialia concreta non possunt supponere pro persona, ita quod hac sit vera, Deus genuit Deum. Quia (vt philosophi dicunt) terminus singularis, idem significat & supponit. Sed hoc nomen, Deus, videtur esse terminus singularis, cum pluraliter predicari non possit, vt dictum est. Ergo, cum significet essentiam, quod supponat pro essentia, & non pro persona.

ar. præc. 2.
q. 13. a. 9.

2. Præterea. Terminus in subiecto positus non restringitur per terminum positum in predicato ratione significationis: sed solum ratione temporis conformationis. Sed cum dico, Deus creat, hoc nomen, Deus, supponit pro essentia. Ergo, cum dicitur, Deus genuit, non potest iste terminus, Deus, ratione predicati notionalis supponere pro persona.

3. Præterea. Si hac est vera, Deus genuit, quia pater generat, pari ratione hac erit vera, Deus non generat, quia filius non generat. Ergo est Deus generans, & Deus non generans. Et ita videtur sequi, quod sint duo dy.

di. de trinit.
n. ane med.
60. 3.

4. Præterea. Si Deus genuit Deum, aut se Deum, aut alium Deum. Sed non se Deum, quia (vt Aug. dicit in 1. de Trinit. *) nulla res generat seipsam. Neque alium Deum, quia non est nisi vnus Deus; ergo hac est falsa, Deus genuit Deum.

5. Præterea. Si Deus genuit Deum, aut Deum, qui est Deus pater, aut Deum, qui non est Deus pater. Si Deum, qui est Deus pater, ergo Deus pater est genitus. Si Deum, qui non est Deus pater, ergo Deus est, qui non est Deus pater: quod est falsum. Non ergo potest dici, quod Deus genuit Deum.

Sed contra est, quod in simbolo dicitur, Deum de Deo.

Respondeo. Dicendum, quod quidam dixerunt, quod hoc nomen, Deus, & similia, proprie secundum suam naturam supponunt pro essentia: sed ex adiuncto notionali trahuntur ad supponendum per personam. Et hac opinio processisse videtur ex consideratione diuina simplicitatis, quæ requirit, quod in Deo idem sit habens, & quod habetur. Et sic habens deitatem, quod significat hoc nomen, Deus, est idem, quod deitas. Sed in propriis locutionibus, non tantum attendenda est res significata: sed etiam modus significandi. Et ideo, quia hoc nomen, Deus, significat diuinam essen-

tiam, vt in habente ipsam, sicut hoc nomen homo, humanitatem significat in supposito, alij melius dixerunt, quod hoc nomen, Deus, ex modo significandi habet, vt proprie possit supponere pro persona, sicut & hoc nomen, homo. Quandoque ergo hoc nomen, Deus, supponit pro essentia: vt cum dicitur, Deus creat: & quia hoc predicatum competit subiecto ratione forme significata, quæ est deitas. Quandoque vero supponit personam, vel vnam tantum, vt cum dicitur, Deus generat: vel duas, vt cum dicitur, Deus spirat: vel tres, vt cum dicitur, Regi seculorum immortalis, immutabilis, soli Deo, &c. 1. Timot. 1.

243
181

Ad Primum ergo dicendum, quod hoc nomen, Deus, licet conueniat cum terminis singularibus in hoc, quod forma significata non d multiplicatur: conuenit tamen cum terminis communibus in hoc, quod forma significata inuenitur in pluribus suppositis. Unde non oportet, quod semper supponat pro essentia quam significat.

D. 408

Ad Secundum dicendum, quod obiectio illa procedit contra illos, qui dicebant, quod hoc nomen Deus, non habet naturalem suppositionem pro persona.

Ad Tertium dicendum, quod aliter se habet hoc nomen, Deus, ad supponendum pro persona, & hoc nomen, homo. Quia enim forma significata per hoc nomen, homo, id est, humanitas, realiter diuiditur in diuersis suppositis, per se supponit pro persona, etiam si nihil addatur, quod determinet ipsum ad personam, quæ est suppositum distinctum. Vnde autem sine communitate humana natura non est secundum rem: sed solum secundum considerationem.

D. 367.

Vnde iste terminus, homo, non supponit pro natura communi, nisi propter exigentiam alicuius additi: vt cum dicitur, homo est species. Sed forma significata per hoc nomen, Deus, scilicet essentia diuina est vna, & communis secundum rem. Vnde per se supponit pro natura & communi: sed ex adiuncto determinatur eius suppositio ad personam. Vnde, cum dicitur, Deus, generat, ratione actus notionalis supponit hoc nomen, Deus, pro persona patris. Sed cum dicimus, Deus non generat, nihil additur, quod determinet hoc nomen

D. 367.

207

ad personam filij: vnde datur intelligi, quod generatio repugnet diuina nature. Sed si addatur aliquid pertinens ad personam filij, vera erit locutio: vt si dicatur, Deus genitus non generat. Vnde etiam non sequitur, est Deus generans, & Deus non generans, nisi ponatur aliquid pertinens ad personas: vt puta si dicamus, pater est Deus generans, & filius est Deus non generans. Et ita non sequitur, quod sint plures dy.

D. 921.

quæ Pater & Filius sunt vnus Deus, vt dictum est. Ad Quartum dicendum, quod hac est falsa, pater genuit se Deum: quia ly se (cum sit reciprocum) refert idem suppositum. Neque est contrarium quod August. dixit ad Maximinum, quod Deus pater genuit alterum se: quia ly se, vel est casus ablatiui, vt sit sensus, genuit alterum a se: vel facit relationem simplicitatem, & sic refert identitatem nature: sed est impropria vel emphatica locutio: vt sit sensus, genuit alterum similitudinem sibi. Similiter & hac est falsa, genuit alium Deum: quia licet filius sit alius a patre (vt supra dictum est) non tamen est dicendum, quod sit alius

ar. præc.

In ep. ad Maximinum med. cum, quæ est 66. p. 10. ante mediam, 10. 2.

Deus, quia intelligeretur quod hoc adiectiuum, alius, poneret rem suam circa substantiuum, quod est Deus: & sic significaretur distinctio deitatis. Quidam tamen concedunt istam, genuit alium Deum: ita quod, ly alius, sit substantiuum, & ly Deus, appositiuum construatur cum eo. Sed hic est improprius modus loquendi, & euitandus, ne detur occasio erroris.

Ad Quintum dicendum, quod hac est falsa, Deus genuit Deum, qui est Deus pater: quia cum ly pater, appositiuum construatur cum ly Deus, restringitur ipsum ad standum a persona patris: vt sit sensus, genuit Deum qui

qui